

Jan Erik Sundt

Oslo, 10. mai 2016

Haakon den Godes vei 31B

0373 Oslo

Norges vassdrags- og elektrisitetsdirektorat

Postboks 5091 Majorstuen

0301 Oslo

Søknad om konsesjon til bygging og drift av Borsæ kraftverk - høringsuttalelse

1. Innledning

Vi viser til deres brev av 10. mars 2016 vedrørende høring av søknad om konsesjon til bygging av Borsæ kraftverk og fristutsettelse pr email 29. april 2016.

Vi som grunneier (gnr.-br.) [128-8, 128-9 og 128-10] har tidligere vært kontaktet av Skafså Kraftverk ANS (SK) hvor de foreslo at vi skulle inngå avtale som sikret de fallrettigheter. Det kom ikke til noen enighet eller materielle diskusjoner. Vi var ikke klar over at det var sendt inn søknad før en av våre naboer varslet oss.

Vi har gått igjennom søknaden med vedlegg som vi har funnet på NVEs hjemmeside. Vi er imot at det skal bygges noe kraftverk der og finner også at redegjørelsene, datagrunnlaget og utredningene i søknaden ikke er riktige eller fyldestgjørende.

Vi vil i det følgende påpeke relevante momenter som er mangelfullt redegjort for i søknaden og hvorfor konsesjon ikke skal gis.

2. Reintrekk

Området mellom Follurdvatn og Borsæ, der rørgaten skal gå og det nye kraftverket skal stå, er svært sentralt for villreinen. Setesdalen Ausheia villreinområde (www.savl.no) strekker seg fra Bykle i nord og til Bygland / Fyresdal i syd. Reinen har vinterbeite i nord og sommerbeite syd. For å komme fra nord til syd må de krysse enten på vestsiden eller østsiden av Follurdvatn.

Follurdvatn er om lag 7 kilometer langt orientert øst/vest, men stupbratte sider nord og syd. På østsiden er det i praksis kun mellom å krysse mellom planlagte inntak dam Follurdvatn til utløpet ved Borsæ der kraftverket vil stå. Dette er et strekke på snaue 1,5 km i luftlinje.

Byggingen vil med andre ord skje midt i villreinens trekk- og beiteområde. Det er allerede betydelige med negative faktorer rett syd og sydvest for Borsæ i form fylkesvei fra Dalen i Telemark og over fjellet / heia og ned til Valle. I tillegg er det en større utbygging på Hallbjønnsekken sydvest for Borsæ med leiligheter, hyttefelt, skitrekk og skiløyper.

Det er åpenbart at et nytt kraftverk som omsøkt vil ha betydelig negativ virkning på villreinstammen på Austheia.

I søknaden under pkt 1.6 nevnes det svært kort at det er en trekkroute her, men det redegjøres overhodet ikke for konsekvensene. Tilsvarende nevnes det i Fauns rapport (vedlegg 3 til søknaden) at det er trekkvei der, men heller ikke her sies det noe mer om konsekvensen for villreinen, se denne punkt 5.4.3. Det blir da feil når søker under punkt 2.6 i søknaden, skriver at Fauns rapport konkluderer med at *"utover anleggsperioden, vil villreinen bli lite berørt"*.

Vi vil her trekke frem at Austheia Villreinområde nå er et *nasjonalt villreinområde*. Vi kan ikke se at slike inngrep er forenelige med denne statusen og det er forvaltningens oppgave å sikre at disse områdene ikke utsettes for slike inngrep. Vi kan heller ikke se at søker på noen måte har argumentert med at inngrepene de planlegger er forenelige med de forvaltningsprinsipper som ligger bak statusen nasjonalt villreinområde.

Det er ikke bare i anleggstiden dette vil virke forstyrrende på reinen, men også etter. Det kommer nye bygninger opp og det vil nødvendigvis være økt aktivitet som følge av kraftverket med rørgater, inntak og overføringer som skal drives, etterses, vedlikeholdes og utskiftes.

3. Fiskebestand og gyting i Urå

Av Fauns rapport fremkommer det at de kun har nedlagt ett dags feltarbeid, se denne punkt 4.3. Videre fremkommer det under punkt 5.5.2 at det under feltarbeidet ble *"sett litt etter småfisk"*, men at intet ble sett. Videre skrives det at det burde ha vært mye småfisk der ettersom elven er lett tilgjengelig for fisk fra Borsæ og har rikelig med gytesubstrat.

Så skrives det under punkt 5.5.2 at *"Gunnerød m.-fl. (1981) nemner pH på 5,2 i Urvatn [Folurdvatn]"*. Leser sitter da igjen med en klar formening om at her er det verken fisk eller gyting, og at det skyldes sur nedbør.

Dette er feil. Vi fisker i elva. Sist sommeren 2015 tok vi mange ørreter i elven hele veien opp mot dammen Folurdvatn. For eksempel fikk undertegnede over ti fisk på noen timer (fiske størrelse varierte fra 150 Gram til 1.3 Kg). Det er ikke lenger noe problem med sur nedbør. Målinger tilbake fra 1981 er ikke lenger representative. Den gangen var det mye forurensing i nedbøren som kom fra Europa. Dette har endret seg vesentlig og det er allment kjent. Fisk reproducerer seg nå i vann på Austheia.

Selv med minstevannføring vil Urå ikke kunne fungere som noen fullgod gyteelv. Minstevannføringen vil være begrenset, og skulle det bli satt krav om minstevannføring som har noen betydning, vil det ikke være nok vann til å få bygget noe lønnsomt kraftverk. Søker påpeker selv under punkt 2.2.2 i søknaden at vannføringen, selv med krav til minstevannføring, vil bli vesentlig redusert.

Borsæ er allerede et sterkt regulert vann. Gode gyteplasser er avgjørende for fremtidig reproduksjon av fisk i vannet. Det er da paradoksalt om samme selskap som nyter godt av denne reguleringen, gjennom tillatelse til bygging av Borsæ kraftverk, skal ta bort en av de viktigste gyteelvene og mulighetene.

4. Flora

Fauna rapporten utdyper ikke at Norge er det eneste landet i Norden hvor søterot vokser vilt, iflg. Urtekildens planteleksikon finnes den kun i bjørkeskog, vierkratt og på beitemark i høyder fra 800 til 1300 moh. Vi kan ikke nok om dette, men utbredelsen her i landet er blant annet noen steder i Telemark og i området som blir berørt. Planten hadde tidligere større utbredelse, men på grunn av stor beskatning er den flere steder utryddet, bl.a. i Bøverdalen og i indre fjordstrøk av Sunnfjord, Nordfjord, Sunnmøre og Romsdal, iflg Urtekildens planteleksikon.

5. Villmark og villmarksliv

Urdalen ligger nord-vest for Borsævatn og er det området rundt Borsæ som ligger lengst fra vei og inngrep, og således det stedet med mest villmark og villmarkspreg. Dette vil endre seg vesentlig. Selv om rør forsøkes gravet ned / dekket til, vil det være synlig i naturen. Kraftverket er et inngrep i relativt uberørt område vest for Borsæ og vil nødvendigvis også være synbart. Som tidligere nevnt, vil det også utover byggeperioden, være aktivitet tilknyttet kraftverk med rørgater, inntak og overføringer. Disse skal drives, skal etterses, vedlikeholdes og utskiftes. Følgelig kan dette ha ytterligere negative konsekvenser for også Tiur og Orrfugl leiken (som opptakt til parringstida samles fuglene om våren på faste spillplasser som strekker seg langs hele området og omegn av hvor kraftanlegget er tenkt plassert. Dette kan utøve stor skade for bestanden, skulle et slikt anlegg bli bygget, da disse spillplassene kan gå tapt.

Det er heller ikke korrekt slik det skrives under punkt 3.13 at området er "relativt lite brukt i friluftssammenheng". Kraftverket vil ligge fire-fem kilometer fra hyttefeltet som ligger langs Fylkesvei 45 syd / sydvest for Borsæ. Dette er skiløpere og turgåere i Urdalen.

6. Kostnad

I søknaden oppgis det en byggekost på MNOK 34,3 hvilket med en estimert produksjon på 7,6 GWh gir en enhetskost på 4,51 NOK /kWh.

Regnstykket er basert på prisnivå i 2011 og omfatter verken innkjøp i regulering eller grunneierkostander herunder falleie. Prisenivået for bygging av kraftverk har økt ikke ubetydelig de siste fem år. Legger man i tillegg til fallkostnader og innkjøp i overliggende regulering, er det ikke urimelig å vente at prisnivået øker ikke ubetydelig.

Når man passerer utbyggingskostnader på 5 NOK /kWh og kanskje nærmer seg eller overstiger 6 NOK/kWh er det ikke lenger noe bedriftsøkonomisk godt prosjekt, selv med el-sertifikater. Omsetningsprisen på småkraftverk som for tildelt el-sertifikater er gjennomgående lavere enn utbyggingskosten det reelt sett vil være tale om her.

7. Grunneierens holdning og fravær av ekspropriasjonsrett

Vi som grunneiere har konkludert med at prosjektet, av grunner angitt over, ikke bør gjennomføres. Vi har ingen enighet eller avtale om noe utleie eller salg til søker og vil da heller ikke komme til noen slik enighet.

En utbygging vil da kreve at søker også søker om ekspropriasjonstillatelse. Slik skal da i henhold til NVEs praksis ikke gis mot grunneiers ønske i slike saker om småkraftverk.

Det følger også direkte av ekspropriasjonsloven § 2 annet ledd hvor det fastslås at ekspropriasjonstillatelse ikke skal gis dersom det ikke er utvilsomt om inngrep er mer til gang enn skade. Her er det tale om et prosjekt som er ubetydelig for den nasjonale, regionale og lokale kraftbalansen og har dårlig økonomi, betydelige med negative og lokale miljøkonsekvenser foruten å stride med grunneiers interesser.

8. Oppsummering

En grunnleggende forutsetning for å kunne gi konsesjon, er at prosjektet oppfyller energilovens formål, det vil si er med på å sikre en samfunnsmessig rasjonell energiforsyning hvor det tas hensyn til både allmenne og private interesser som blir berørt, se energiloven §§ 3-1 og 1-2.

Følgelig, (i) prosjektet er lite i kraftforsyningsammenheng og ubetydelig for sikringen av kraftbehov, (ii) det er bedriftsøkonomisk svært tvilsomt om det kan bli lønnsomt, (iii) det har betydelige, negative lokale miljøkostnader og (iv) i strid med grunneiers interesser. Konsesjonssøknaden må derfor avslås.

9. Informering av andre berørte parter

Vi vil kontakte Setesdal Austhei Villreinlag og Miljødirektoratet slik at også disse kan foreta sine vurderinger og komme med sine innspill.

10. Møte

Vi ber avslutningsvis om et møte med NVE hvor vi kan gi en grundigere redegjørelse for vårt syn i god tid før noen avgjørelse fattes i saken. Undertegnede kan nås på mobilnummer [9269 8877] og email [jes@sundtoffshore.no].

Med vennlig hilsen,

Jan Erik & Just Einar Sundt

Karina og Jermund Florentz